

Hankesuunnitelma Koneen säätiön ”Metsän puolella” -hakuun

Ekologinen kestävyys nostamaan metsäsektorin jalostusarvoa

Tiivistelmä hankkeesta

Hyrynsalmen kunta hakee Koneen säätiöltä 550 000 € rahoitusta hankkeeseen, jonka tehtävänä on edistää ekologisesti erityisen korkealaatuisen puuraaka-aineen hankinta- ja arvoketjujen rakentumista, sertifiointin kehittämistä, metsäbiomassojen jatkojalostusinvestointeja sekä monipuolista metsä- ja puualan yrittäjyyttä. Hanke on valtakunnallinen, mutta toimenpiteet kohdistuvat erityisesti Ylä- ja Itä-Kainuun alueelle, jossa on valtakunnallisesti merkittäviä jatkuvapeitteisesti hoidetun metsän koealoja.

Hanke on kytköksissä Ylä- ja Itä-Kainuun alueelle suunnitteilla olevaan vihreän siirtymän osaamiskeskukseen, jonka konseptoinnista Hyrynsalmen kunta vastaa. Hankkeeseen on tulossa mukaan hyrynsalmelaisia ja lähikuntien yrityksiä sekä valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä metsäalan toimijoita. Koneen säätiön osuus rahoituksesta on 100 %, eli kunnalle ei koidu hankkeesta kustannuksia. Hyrynsalmen kunnan osuus hankebudjetista on 100 000 € - 150 000 €, riippuen hankehallinnon ja hankekoordinaattorin tehtäväkuvasta, joka tarkentuu ennen hankehakemuksen jättämistä. Summalla palkataan hankekoordinaattori ja katetaan hankkeen järjestelykustannuksia hankesuunnitelman mukaisesti. Muu osa budjetista kohdennetaan ostopalveluihin asiantuntijayrityksiltä.

Hankkeen kuvaus

Teollisuudessa ja energiantuotannossa käytettävän puuraaka-aineen ekologiseen kestävyys ja ilmastovaikutuksiin on kiinnitetty Suomessa ja EU:ssa kasvavaa huomiota. Puuta käyttävillä yrityksillä ja kuluttajilla on erilaisia vaatimuksia puun ekologisen kestävyys osalta. Selvitystemme mukaan vahvoihin ympäristölupauksiin sitoutuneet yritykset arvostavat puuta uusiutuvana raaka-aineena, mutta eivät välttämättä saa Suomesta raaka-aineen hankinnalle asettamiensa ekologisten standardien mukaista puuta. Esimerkiksi kansainvälisesti tunnetuimman FSC-sertifikaatin piirissä on Suomessa vain noin 12 % talousmetsistä. Uuden jatkuvapeitteisen metsänhoidon sertifikaatin AEFC / EverCoverin piirissä ei vielä ole promilleakaan metsistämme. Lisäksi metsänhoidon suunnittelun ja toteutuksen haasteiden sekä puutteellisen seurannan takia lain tai sertifikaattien edellyttämä kestävyys taso ei aina toteudu hakkuissa. Todennetusti kestävästi tuotetun raaka-aineen puute voi haitata monin tavoin Suomen metsäsektorin kilpailukykyä

hidastamalla sen uudistumista ja kykyä vastata kotimaisen ja kansainväliseen toimintaympäristön ja markkinakysynnän muutokseen.

Hankkeessa vahvistetaan ekologisesti erityisen korkeatasoisen puun ja puutuotteiden saatavuutta ja näkyvyyttä Suomessa tuomalla kestävän metsänhoidon menetelmät metsäalan näkyvimmän somekanavan Metsäliigan kautta laajasti alan ammattilaisten ja metsänomistajien tietoisuuteen. Hankkeessa myös kehitetään menetelmiä metsänhoidon ekologisen kestävyys todennettavuuden parantamiseksi esimerkiksi paikkatieto- ja muun digitaalisen aineiston avulla. Hankkeeseen osallistetaan myös puuta käyttävää teollisuutta ja investoreita sekä tuotetaan kuluttajaviestintää.

Metsäsektorin jalostusarvon nosto on tunnistettu tärkeäksi valtakunnalliseksi tavoitteeksi. Todennettavasti ekologisesti korkeatasoinen metsien hoito nähdään hankkeessa metsäsektorin arvoketjujen ja arvonlisän perustana, joka mahdollistaa monipuolisen ja korkeaa arvonlisää tuottavan jatkojalostuksen.

Hanke vahvistaa puupohjaisen tuotannon kilpailukykyä ja luo edellytyksiä erityisen ekologista toimitusketjua arvostavien korkean jalostusarvon teollisten investointien houkuttelulle Suomeen edistämällä erityisesti EverCover -periaatteiden mukaisen metsänhoidon yleistymistä ja EverCoverin kehittämistä tunnustetuksi sertifiointijärjestelmäksi.

FSC-sertifioidun metsäpinta-alan kasvattaminen on todettu ympäristöjärjestöjen kanssa käydyissä keskusteluissa tehokkaaksi tavaksi kohentaa metsäluonnon tilaa. EverCover-periaatteiden noudattaminen turvaa metsäluontoa vielä sitäkin tehokkaammin. Sertifikaattien metsänhoidollisten periaatteiden ja niiden tuomien hyötyjen saaminen metsänomistajien, metsäammattilaisten, yritysten ja kuluttajien tietoon parantaa oleellisesti edellytyksiä kasvattaa ekologisesti kestävän metsänhoidon pinta-alaa Suomessa.

Jotta EverCoverista voidaan saada lopputuotemarkkinoilla lisäarvoa ja hyödyntää sitä sertifikaattina, tulee sertifioinnille rakentaa laatu- ja todentamisjärjestelmät sekä metsänhoidon että hankintaketjujen hallintaan.

Hankkeen päätoteuttajana ja koordinoijana on Hyrynsalmen kunta, ja hankkeen kanssa yhteistyössä toimii alueelle mahdollisesti perustettava ja suunnitteilla oleva vihreän siirtymän osaamiskeskus. Hankkeella on siten vahva käytännön side Kainuun metsiin, joilla on valtakunnallisestikin tärkeä rooli sekä metsien suojelun että taloudellisen hyödyntämisen kannalta. Hanke osaltaan vahvistaa aluetta toimimaan ekologisesti kestävän puuraaka-aineen tuottajana. Hankkeeseen osallistuu toimijoita koko Suomen alueelta ja tuotetut sisällöt ja ratkaisut palvelevat myös valtakunnallisessa viitekehyksessä. Hanke luo vahvaa uutta osaamista hankkeen toimijoille ja koko metsäalalle. Tavoitteena onkin, että hankkeen myötä Suomeen vakiintuu toimitus-

/arvoketjuja ekologisesti korkeatasoisen puun ja sahatavaran ja niihin perustuvien tuotteiden viemiseksi maailmanmarkkinoille. Erityinen kysyntä ekologisesti kestävän puuraaka-aineen saatavuuden parantamiselle on tunnistettu saha- ja puutuoteteollisuudessa.

Toimenpiteet

Hanke jakautuu kolmeen toisiaan tukevaan työpakettiin:

Työpaketti 1:

Luontotiedon sekä kestävyyttä vahvistavien sertifikaattien mukaisten metsänhoidon käytänteiden ja hakkuutapojen esittely käytännön esimerkkien kautta Metsäliigan TikTok -kanavalla, tapahtumissa ja oppilaitosvierailuilla. Tavoitteena on saada kentältä rehellinen näkökulma siitä, miten ekologisesti kestävät hoito- ja hakkuumenetelmät vaikuttavat metsäammattilaisten ja metsänomistajien arkeen ja ansaintalogiikkaan. Sisällöt voivat nostaa esiin myös kehittämistarpeita tai tekijöitä, jotka hankaloittavat työn tekoa maastossa. Rehellisen palautteen kautta ohjeistusta voidaan kehittää niin, etteivät ne herätä kentällä vastustusta ja käytänteet juurtuvat osaksi jokapäiväistä työtä. Osiossa seurataan go-pro kameroiden avulla 10-20 ammattilaisen toimintaa metsissä, logistiikassa ja sahoilla kahden vuoden ajan. Videoita julkaistaan yhteensä 100-150 ja niille tavoitellaan yli viittä miljoonaa katselukertaa. Vahvan näkyvyyden vahvistaa Metsäliigan olemassa oleva huomattava näkyvyys, videoilla on tähän mennessä yhteensä yli 25 miljoonaa katselukertaa. Metsäliiga tukee vahvasti osaavan työvoiman saantia alalle ja siten myös metsäsektorin sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä.

Työpaketti 2:

Metsänhoidon ja puunkorjuun suunnittelun ja toteutuksen kehittäminen kerätyn tiedon ja saadun palautteen pohjalta. Lisäksi tuotetaan digitaalisia menetelmiä kriteeristön vaikutusten todentamiseksi. Nykyisellään EverCover ei ole vielä käytettävissä sertifiointijärjestelmänä, koska siinä ei ole auditointi- ja akkreditointijärjestelmää eikä hankintaketjujen todentamismenettelyä. Työpaketissa tuotetaan EverCover-järjestelmälle tarvittavat lisäelementit (pohjautuen olemassa oleviin järjestelmiin)

- Tunnustuksen saaminen sertifiointijärjestelmänä
- Jäsenpohja ja päätöksentekojärjestelmät
- CoC-järjestelmän rakentaminen
- Akkreditointistandardin rakentaminen EverCover FM- ja CoC-järjestelmille

- Seurantaprosessin suunnittelu ja rakentaminen.

Tavoitteena on pilotoida EverCover sertifikaatin edellyttämiä menetelmiä 1-3:ssa mahdollisimman tarkkaan paikkatietoon, todennettavuuteen ja jäljitettävyyteen kykenevässä 1-2 koneen muodostamassa motoketjussa. Lisäksi pilotoidaan menetelmää, jolla puun jäljitettävyys säilyy sahatavaraan asti. Puun hankintaketjun digitalisaation avulla voidaan myös tarjota pienille erikoistuneille paikallisille yrityksille erikoiseriä tietynlajista, ikäistä ja tyyppistä puuta.

Työpaketti 3:

Käynnistetään keskustelut merkittävien kansainvälisten puuta / biojakeita käyttävien yritysten kanssa EverCover sertifikaattien mukaisen puun tai sahatavaran hankinnasta Suomesta ja hankkeessa mukana olevilta yrityksiltä. Keskusteluissa saadaan arvokasta tietoa yritysten ja investoijien preferensseistä ja todellisesta kiinnostuksesta sekä maksuhalukkuudesta ekologisesti korkeatasoisen puuraaka-aineen hankinnassa. Hankkeelle saadun tuen ansiosta yrityksille voidaan toimittaa tavallisen puun hinnalla pilottieriä, jotka mahdollistavat toimitusketjujen ja kysynnän testaamisen. Yrityksillä on myös mahdollisuus ottaa käyttöönsä ja edelleen kehittää hankkeessa tuotettuja ekologisen metsänhoidon ja puunkorjuun sekä todennettavuuden menetelmiä. Lisäksi toteutetaan kuluttajille suunnattu kampanja, joka nostaa esille mahdollisuuden valita ekologisesti erityisen korkeatasoisia puutuotteita.

Konsortion kokoonpano, vastualueet ja budjettiosuudet

Hankehallinnosta, sekä koko hankkeen ja työpakettien koordinaatiosta vastaa Hyrynsalmen kunta. Budjettiosuus 100 000 € - 150 000 €, johon sisältyy hankekoordinaattorin palkkakustannukset 24kk sekä hanketyöryhmän kokouskustannukset, toimistovuokrat ja muut hallinto- ja koordinaatiokulut.

Työpaketti 1: 100 000 €

Työpaketti 2: 250 000 €

Työpaketti 3: 100 000 €

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat n. 550 000 €